

El palauet dels criminals de guerra

Després del dinar, els bessons croats Zoran i Mirjan Kupreskic, van anar a buscar els instruments. Amb la guitarra i el teclat electrònic que els acabava de regalar el secretari judicial, van començar a interpretar conegudes àries de l'antiga Iugoslàvia. "Tothom cantava en cor", recorda Christian Chartier, llavors portaveu del Tribunal Penal Internacional, en un reportatge a la revista francesa *Le Nouvel Observateur*. Tothom, també els qui un dia van ser enemics de guerra, cantava. Era Nadal i es respirava en l'ambient. Com de costum, els reclusos de la presó de l'Haia havien organitzat un gran àpat amb part del personal de la Cort.

Oficialment es diu Detention Unit, unitat de detenció. Popularment és conegut com "el Hilton de l'Haia". Amb aspecte de castell medieval per fora, i administrat per les Nacions Unides, per allà passen els qui esperen judici i sentència del Tribunal Penal Internacional per crims de guerra. Genocidi, tortura, *apartheid*, extermini, desaparicions forçades... És la concentració més gran de criminals de guerra des de Nuremberg. Ocupa només una part de la presó holandesa de Scheveningen, un dels barris de l'Haia.

Durant els seus vint anys d'existència, hi han passat prop de dos centenars de persones. Ha arribat a haver-hi un govern sencer. Hi ha dos blocs: "Els ex-iugoslaus" i "els africans". Alguns dels noms més coneguts són Charles Taylor, ex-dictador de Libèria, que va devastar la veïna Sierra Leone pels seus diamants; Laurent Gbagbo, ex-president de Costa d'Ivori, acusat de quatre crims contra la humanitat; Thomas Lubanga, ex-señyor de la guerra congolès, condemnat per allistar nens; Ratko Mladic, ex-cap de l'exèrcit serbi de Bòsnia, que és jutjat per genocidi, o Slobodan Milosevic, ex-

Al barri de Scheveningen hi ha el centre de detenció del Tribunal Penal Internacional. En diuen "el Hilton de l'Haia". Allà es concentra el nombre més gran de criminals de guerra des de Nuremberg, en unes condicions que molts altres desitjarien.

Reportatge de Nicolas Tomás

president iugoslau, considerat el principal instigador de la guerra dels Balcans, a qui van trobar mort a la seva cel·la el 2006. També Ahmad al Faqi al Mahdi, gihadista de Mali que el passat agost va declarar-se culpable per destrucció de patrimoni històric a Timbuctú.

Les condicions són immillorables. Compta amb cel·les individuals de 10 metres quadrats amb bany i lavabo privat, llit, escriptori, prestatges, armari empostrat, televisió per satèl·lit, telèfon (tot i que les trucades són controlades) i ordinador (sense accés al correu electrònic ni internet, però sí a una intranet). Poden fer una hora d'exercici al dia, al gimnàs o les pistes de bàsquet i tennis. Poden relaxar-se jugant als dards, el futbolí o els escacs. Si el menjar holandès no és del seu gust, poden gastar els seus estalvis per encarregar la llista de la compra, i fins i tot trucar a un restaurant balcànic proper.

De fet, el menjar és una queixa habitual. "Els meus drets no són violats, però el menjar és una abominació", va declarar l'ex-dictador liberianès Charles Taylor, condemnat per ser el responsable directe d'assassinats, mutilacions, violacions, re-

clutament de nens soldats i esclavatge de dones i camperols innocents. "El menjar de la presó és una tortura diària que ni els porcs menjarien", va afirmar l'ultranacionalista serbi Vojislav Seselj. Absolt per falta de proves aquest any, és considerat responsable moral sobre els paramilitars que van actuar en la guerra dels Balcans.

Per la resta, però, no hi ha cap queixa. "A Pristina, podrien posar-li tres estrelles i reclamar diners", afirma Ramush Hadadinaj, ex-primer ministre de Kosovo absolt el 2008, al periodista Julian Borger, editor d'internacional de *The Guardian*, autor del llibre *The Butcher's Trail* (El rastre del carnisser). Naser Oric, ex-comandant de les forces musulmanes de Srebrenica també absolt, afegeix: "Sincerament, pensava que seria com Guantánamo. Però si els nostres fills haguessin buscat una residència per a nosaltres, no ho haurien fet millor. No hi ha cap residència amb aquestes condicions".

El Detention Unit té un cost aproximat de 776 euros per detingut al dia. Segons *The New York Times*, alguns d'ells fins i tot es declaren insolvents i reben assistència jurídica gratuïta a un cost mensual d'uns 35.000 euros. Un d'ells va ser-ne beneficiari malgrat tenir actius que inclouen 500.000 euros en inversions, 150.000 euros en estalvis i 300.000 euros en pintures i joies. També alguns reclosos es beneficien de subsidis de desenes de milers d'euros per a les visites familiars de països africans distants.

Els detinguts poden apuntar-se a cursos d'idiomes, participar de sessions de ioga o iniciar-se en la ceràmica i les arts plàstiques. Allà s'han estat revelats autèntics dons. Segons diu el seu advocat a *Le Nouvel Observateur*, Ljube Boskoski, ex-ministre de l'Interior de Macedònia, pinta quadres molt bonics. Alguns fins i tot els ha regalat als guàrdies de seguretat. No és

Slobodan Milosevic, ex-president iugoslau, considerat el principal instigador de la guerra dels Balcans, que va ser trobat mort a la seva cel·la el 2006.

el cas del militar bosnià Esad Landzo, que pinta obres “espantoses”. D’altres desenvolupen habilitats culinàries. L’opinió generalitzada entre els habitants de Scheveningen és que Germain Katanga, ex-líder de la Força de Resistència Patriòtica a Ituri (FRPI), és “un cuiner meravellós”. Charles Taylor tampoc no ho fa malament.

També s’hi fa política, al centre de detenció. Com explicava *Jeune Afrique* el 2012, a finals de febrer d’aquell any els responsables del Tribunal Penal Internacional van haver de suspendre les visites acordades amb la família i persones properes de Laurent Gbagbo, ex-president de Costa d’Ivori. El motiu és que Scheveningen s’havia convertit en un lloc de pelegrinatge dels seus partidaris, que denunciaven una justícia a sou dels blancs. Encara avui se celebren aquestes concentracions, amb alguns centenars de persones, arribades també de fora d’Holanda.

A Scheveningen, hi conviuen vells enemics. “El somni de Fraternitat i Unitat de Tito ha aconseguit una estranya vida futura, i ha proporcionat un *esprit de corps* [consciència de grup] entre els acusats de crims de guerra de les nacions de l’anti-

ga Iugoslàvia”, escriu Julian Borger en *The Butcher’s Trail*. Ho confirma el testimoni de Sefer Halilovic, ex-general bosnià musulmà, acusat i absolt d’assassinar civils croats entre 1992 i 1995: “La guerra ens va separar i l’Haia ens va tornar a unir”.

L’ex-president iugoslau Slobodan Milosevic va arribar a assumir el rol de cap dels reclusos. Segons explica Borger, exigia a tothom que se li dirigís com a “senyor president”. No va participar mai en els partits de futbol, ocasionalment ho feia en els de voleibol. L’ex-comandant a Srebrenica Naser Oric recorda que es passejava amb la barbeta aixecada i que “sempre feia olor d’alcohol”. Malgrat que l’alcohol està prohibit, li portaven whisky i brandi a l’interior de cartons de llet o suc.

Criminals de guerra... i una periodista

Però no sols hi han passat criminals de guerra, per Scheveningen. També una periodista francesa el passat 29 de març va ser posada en llibertat, Florence Hartmann, ex-corresponsal de *Le Monde* a Iugoslàvia durant la guerra dels Balcans, després de passar-hi sis dies. Com

va acabar allà aquesta periodista sense antecedents penals, ciutadana honorífica de Sarajevo i condecorada per la seva defensa dels drets humans? L’explicació cal buscar-la en un dels seus llibres, *Pau i càstig* (2007). El va escriure després de ser, entre els anys 2000 i 2006, portaveu de Carla del Ponte, llavors fiscal del Tribunal Penal Internacional per a l’antiga Iugoslàvia.

En aquest llibre, Hartmann afirmava que diversos documents –el contingut dels quals no va revelar– demostraven que el Govern de Sèrbia havia estat implicat en la massacre de Srebrenica. Se la va acusar d’haver divulgat documents confidencials que pertanyien al sumari del ja difunt Milosevic. El 2009 va ser condemnada a pagar una multa de 7.000 euros. Però, com el dipòsit no es va produir, va resoldre’s que havia de passar set dies per la presó de Scheveningen. Per bona conducta, va ser posada en llibertat 24 hores abans del que era previst. Tampoc podia portar-se altrament quan estava sola, aïllada en una cel·la i privada de moltes llibertats. A diferència dels qui s’enfronten a crims de guerra. •

‘Magical misery tour’

S'està popularitzant visitar els llocs més sòrdids d'Europa.

© The Economist

Amb la seva alta desocupació, l'omnipresent delinqüència i les rastelleres de botigues buides, la ciutat belga de Charleroi és un “museu de la globalització”, diu Nico Buissart fent broma, amb un cert orgull. Des del 2009, aquest antic estudiant de belles arts fa visites a la seva ciutat, que va ser escollida el lloc més lleig d'Europa; ara n'organitza dues o tres per setmana. Quan el columnista que us parla va fer la visita, Buissart, un home cepat, va conduir el grup per camins de ciment plens de restes de metall i desfigurats amb grafitis, sota l'ombra d'una amenaçant planta siderúrgica, passant per entremig d'herbes que t'arriben a la cintura i enfilant-se a un turonet d'escombraries per prendre vistes de fàbriques velles i piles de residus d'indústries la majoria de les quals s'han traslladat a un altre lloc.

A les ànimes excèntriques sempre els ha agradat explorar els racons miserables del continent. València presumeix d'una visita guiada pels nombrosos projectes de construcció costosos, alguns d'ells abandonats, iniciats pels seus polítics corruptes. A l'est d'Europa, els fans de l'arquitectura soviètica van d'excursió regularment a indrets

EEE

oblidats de fa temps per destapar perles amagades del brutalisme. Una visita alternativa a Berlín proposa deixar de banda el Tiergarten i la Porta de Brandenburg i anar a l'abominable *Schwerbelastungskörper*, un cilindre de ciment projectat per Albert Speer, l'arquitecte d'Adolf Hitler, que és tan enorme que no es pot moure.

Últimament, aquestes visites per indrets amb disfuncions urbanes s'han

popularitzat per diversos motius. Ara que el terrorisme i els suposats fracassos de la globalització i el multiculturalisme dominen el debat polític en molts països, cada cop més la gent vol veure els llocs europeus desconeguts on suposadament s'estan desencadenant aquests desastres. L'atur, la segregació i els atacs terroristes potser no són la mena de cosa per la qual els polítics volen que sigui coneguda la seva ciutat, però creen una